

SECȚIUNEA 8: DIMENSIUNI FINANCIARE ALE ECONOMIEI CUNOAȘTERII

THE EVOLUTION OF FISCALITY IN THE CONTEXT OF ECONOMIC DOCTRINES

EVOLUȚIA FISCALITĂȚII ÎN CONTEXTUL DOCTRINELOR ECONOMICE

¹Nicolae PLATON, dr. hab.

Email: platonanat@yahoo.com

²Igor TURCANU, drd.

^{1,2}Academia de Studii Economice din Moldova

MD-2005, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Bănulescu Bodoni 61

Tel: (+373 22) 22 41 28, www.ase.md

Abstract. *From all the times, the evolution of humanity has been conditioned by certain social, economic and political needs. Thus, the increase of common needs as social protection, studies, defense and others, led to the centralization of the political power, but also of the economic one at the state level. In the opinion of the scientists, this historical vision ensured the premises for the development of fiscal relations and processes, which guarantee the functioning and development of any state.*

In this article, the authors describe how the economic thinking has evolved from the perspective of fiscal relations, elucidating the views and opinions of different scholars and economists on this topic.

Cuvinte-cheie: fiscalitate, administrare fiscală, politică fiscală, teorii fiscale, impozite.

JEL CLASIFICATION: E 62, H3.

Actualitatea temei propuse pentru investigare

Rolul statului în viața economică este perceput în mod diferit de la o etapă istorică la alta. Statului îi este asigurat rolul de autoritate publică centrală, chemată să asigure stabilitatea și securitatea financiară a țării, pentru realizarea programelor sale politice, economice și sociale.

Prin esența doctrinelor științifice descrise de-a lungul timpului, statului i se atribuie rolul de legiuitor și coordonator suprem în domeniul politic, economic, financiar și social.

Implicarea tot mai activă a statului în activitatea economică, a condus la conturarea unei dimensiuni a fenomenului fiscal. Pornind de la analiza cauzelor și condițiilor naturale ale derulării mecanismului economic, adepții doctrinelor economice au evidențiat prin intermediul fiscalității, utilitatea procesului de formare, distribuire și redistribuire a resurselor financiare publice.

Toate aceste considerente, au determinat autorii să realizeze o incursiune în domeniul financiar-fiscal, prin prisma abordărilor doctrinale.

Ca **argumente** ce se impun pentru cercetarea acestei teme sunt:

- analiza esenței relațiilor financiar - fiscale în raport cu evoluția gândirii economice;
- studierea provenienței conceptului de fiscalitate;
- elucidarea rolului pe care îl are administrarea fiscală în vederea asigurării securității financiare a statului;
- formularea principiilor contemporane ale fiscalității;
- analiza decalajelor care prezintă problemele majore pentru o politică fiscală eficientă.

Scopul cercetării rezidă în studierea problematicei relațiilor fiscale în raport cu evoluția gândirii economice, analiza tendințelor actuale care se atestă în acest domeniu, precum și formularea unor propuneri, care ar contribui la îmbunătățirea performanțelor în administrarea fiscală. Suportul teoretico-metodologic al temei investigate a fost asigurat de lucrările savanților, care au efectuat cercetări în acest domeniu.

Metode aplicate

La elaborarea prezentului articolul, autorii au utilizat 3 metode de cercetare, după cum urmează:

Cercetarea fundamentală a permis elucidarea evolutivă a relațiilor fiscale în diverse perioade, reflectând tendințele schimbării atestate în domeniul cercetat. În cercetarea fundamentală au fost încadrate investigațiile sub formă de studii teoretice, ce au permis formularea unor concluzii științific argumentate.

Cercetarea pentru dezvoltare a avut ca scop utilizarea acelor procedee și dispozitive ce pot influența direct activitatea practică în domeniul administrării fiscale.

Cercetarea aplicativă a avut ca sarcină furnizarea de date pentru direcționarea activității practice în vederea creșterii activității metodice. Rezultatul cercetării aplicative a avut drept consecință formularea unor concluzii privind rolul fiscalității în asigurarea securității financiare a statului.

Relevanța articolului. Investigarea și dezvoltarea acestei teme va permite autorilor să generalizeze anumite concluzii la acest subiect și, ca urmare, va fi posibil de propus anumite soluții de îmbunătățire a administrării fiscale în raport cu practica existentă.

Introducere

Funcționarea și dezvoltarea cu succes a oricărui stat este determinată de posibilitățile organelor administrației publice centrale de specialitate de a asigura stabilitatea economică și financiară, capacitatea de apărare, dezvoltarea sferei sociale și ridicării nivelului de trai a populației.

Realizarea acestor funcții este imposibilă fără crearea unei baze financiare stabile, reglementarea relațiilor financiare în societate, crearea mecanismului financiar și nu în ultimul rând asigurarea unei bune administrări fiscale.

În aceste condiții, statul are ca scop să realizeze două activități importante ca să fie funcțional: să creeze un mecanism financiar eficient și să aprobe o politică fiscală rațională. Aceste activități sunt necesare pentru realizarea politicilor statale de nivel economic, social și politic.

La nivel macroeconomic, politica fiscală este o parte a politicii economice generale a statului, acționând permanent asupra procesului de formare a fondurilor financiare publice, astfel încât, pe de o parte, să se obțină veniturile necesare pentru acoperirea necesităților statului, iar pe de altă parte, prin finanțări să se atingă anumite obiective strategice pentru dezvoltarea economico-socială a țării.

Deoarece metodele de administrarea fiscală s-au schimbat în dependență de politica economică a statului, autorii vor examina cele mai importante particularități ale dezvoltării științifice a relațiilor fiscale în raport cu evoluția gândirii economice.

Abordarea subiectului

Evoluția relațiilor fiscale își are începuturile în timpurile antice. Acestea se formau și se determinau sub forma unor percepții de diferite tipuri. Plata lor putea să aibă atât caracter religios cum ar fi jertfiri și daruri, cât și relație stăpân-spus, luând forma de tribut, bir, contribuție etc.

Stadiul cunoașterii și înțelegerii procesului fiscal, își are originea chiar în primele scrieri ale fiziocraților, iar liberalismul economic este curentul de gândire, care a marcat istoria teoriei și practicii economice.

Derulat pe parcursul perioadei cuprinse între anii 1750-1780, curentul liberal s-a remarcat prin abordarea vieții economice prin prisma: producției, bogăției naturale, și nu în ultimul rând a existenței instituțiilor sociale.

Literatura economică din perioada clasicismului, subliniază ideea că toate sursele de venit se impozitează, iar plătorii acestor impozite sunt fără excepție cetățenii statului.

Constituirea conceptelor științifice despre impozite ca obiect al deciziilor administrative este reflectată practic în toate teoriile fiscale. Dezvoltarea evoluționistă a avut loc concomitent cu dezvoltarea diferitor direcții ale rațiunii economice, care reflectă schimbările în relațiile de producție și nivelul de participare a statului în procesul de reproducție [Ricardo D., Vol. I].

În cultura fiscală evolutivă, conceptului „fiscalitate”, i-au fost atribuite multiple înțelesuri de natură: lingvistică, psihologică, economică, juridică și chiar politică.

Acest aspect este evidențiat pe întregul parcurs al dezvoltării teoriilor economice, consemnate în operele de referință ale marilor gânditori, precum: T. Hobbes și F. Locke, A. Smith, G. Akerlof și alții.

T. Hobbes și F. Locke sunt cei care plasează la baza puterii statului principiile intrinseci ale naturii umane. În acest cadru, gânditorii au studiat fenomenele sociale și au enunțat două principii privind acțiunile fizice și spirituale ale ființei umane, respectiv: principiul utilității și principiul asocierii ideilor.

A. Smith este cel care într-o abordare filozofică, în opera „Teoria sentimentelor morale”, a asociat moralității componenta economică. Autorul afirmă că, „ordinea naturală” se realizează „prin jocul liber al pasiunilor umane, presupunând că autoritatea publică nu pune obstacole” [Smith A., 2014, p. 62].

Odată cu publicarea operei „Avuția națiunilor”, Adam Smith conturează legătura indisolubilă dintre legiuitor și individ. Conținutul acesteia redă ideea de instituire a măsurilor menite să asigure veniturile cetățenilor, iar societății posibilitatea procurării resurselor necesare întreținerii și funcționării serviciilor publice ” [Smith A., 2014, p. 410].

Coordonat de ideea că la baza activității economice stau inițiativele individuale, economistul german Adolph Wagner construiește un sistem de redistribuire a veniturilor prin utilizarea câtorva instrumente specifice fiscalității. Practic, în opinia sa, rolul statului în activitatea economică este cel al unui „regulator al repartiției, iar prin organizarea juridică a circulației, își garantează și își asigură mijloacele de participare directă la producția bunurilor” ” [Wagner A., Part 1, vol. 1].

În urma vastei analize, economistul german reușește să demonstreze că raportul dintre stat și economic este unul dinamic și relativ. Acest cadru, oferindu-i posibilitatea de a formula „o lege” a extinderii crescânde a activităților statului, materializată în creșterea reală a cheltuielilor publice, ce are la baza creșterea produsului brut și redistribuirea acestuia către autoritățile publice.

Studiile elaborate în timpul clasicismului sunt completate de sinteza neoclasică a teoriei fiscale. Noile teorii introduc concepte noi, precum echilibrul economic sau factorii de stabilizare automată.

Despre echilibrul general, economistul francez Leon Walras menționa că acesta poate fi atins în condițiile date de existența unei concurențe perfecte ” [Blaug M., p. 262]. Această stare are la bază, potrivit modelului dezvoltat de cercetătorul francez, economia care utilizează capitalurile funciare, personale și mobiliare. Acestea fiind plasate în condițiile existenței unei piețe a bunurilor finale și a serviciilor productive.

Folosind raționamentele matematice, Walras observă că atunci când oferta este egală cu cererea, pe ambele piețe și pentru fiecare bun sau serviciu se obține o stare de echilibru general.

Adiacent accepțiunii lui Walras, teoria echilibrului economic general este dezvoltată de Vilfredo Pareto. Acesta studiază condițiile reale ale atingerii echilibrului, făcând apel la economia aplicată.

Gândirea economică a lui V. Pareto, este călăuzită de interesul cunoașterii privind uniformitatea fenomenelor economice. Una din cele mai importante contribuții aduse dezvoltării științei economice, este enunțarea a două criterii privind alocarea optimă a resurselor. Aceste două criterii sunt: criteriul relativ și criteriul absolut. Ambele au ca fundament modul de distribuire a bunurilor între indivizi, astfel încât orice nouă modificare a alocării să conducă spre atingerea unui optim al bunăstării colectivității ” [Blaug M., p. 262].

John Mathieu în anul 1999, în lucrarea sa „La politique fiscale”, consemnează faptul că, fiscalitatea este un instrument eficient în serviciul unui stat, care se traduce printr-o anumită viziune asupra vieții în comun, organizată de către componente ale puterii specializate în gestionarea serviciilor publice, pentru a căror bună funcționare este necesară colectarea unor resurse financiare.

Laureat al Premiului Nobel (2001), George Akerlof în lucrarea „Economics and identity”, încorporează componentele psihologice și sociologice ale identității într-un model economic. Raționamentul modelului este factorul psihologic și factorul sociologic, care influențează rezultatele economice ” [Akerlof G., Kranton R., Volume 115, pp. 715-753].

Concluzie

Sistemul fiscal contemporan trebuie să fie echitabil, eficient și accesibil pentru înțelegere. Orice măsură de natură fiscală trebuie orientată către maximizarea colectării veniturilor și cheltuirea eficientă a banului public. Dar acest deziderat trebuie instituit în temeiul respectării drepturilor și obligațiilor părților, adică a contribuabililor și a autorităților statale.

Pentru ca fiscalitatea să fie eficientă este necesar de respectat următoarele cerințe:

- povara fiscală asupra contribuabililor trebuie optimizată;
- dialogul principal între autoritatea fiscală și mediul de afaceri trebuie realizat prin educarea civismului fiscal;
- constrângerea fiscală trebuie redusă la maximum;
- administrația fiscală trebuie să fie în permanență în serviciul contribuabilului nu prin declarații, dar prin acțiuni concrete;
- politica fiscală trebuie să descurajeze evaziunea fiscală;
- politica fiscală trebuie să contracareze instabilitatea economică;
- politica fiscală trebuie să stimuleze economia în timpul recesiunii și să o restrângă în timpul extinderii inflației.

BIBLIOGRAFIE

1. Akerlof G., Kranton Rachel. Economics and identity. The Quarterly Journal of Economics, Volume 115, Issue 3, august 2000, pages 715-753.
2. Blaug Mark. Great Economists before Keynes (Atlantic Highlands, N.J.: Humanities Press International, 1986), p. 262.
3. Pareto Vilfredo. *Cours d'Economie politique*. Vol. 1, pp. 430, Lausanne, 1897, F. Rouge.
4. Ricardo D. Despre principiile economiei politice și impunerii. Opere alese (în 2 vol.): vol. I, tradusă din limba engleză de I. Veverca. Chișinău: Editura Universitas, 1993, pp. 336.
5. Smith Adam. *Avuția națiunilor*. București, editura Publica, 2014, pp.410, ISBN 978-973-1931-78-4.
6. Smith Adam. *Teoria sentimentelor morale*. București, editura Publica, 2017, pag.62, pp.520, ISBN 978-606-722-245-6.
7. Wagner Adolph. *Grundlegung der politischen Ökonomie*. Part 1, vol. 1. 3rd edn. Leipzig, 1892, Winter.